

HandläggareAnna Palén
Telefon: 08 508 15 029**Till**Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2023-06-15

Remiss av förslag till ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026

Svar på remiss från kommunstyrelsen i Stockholms kommun dnr
KS 2023/175

Förvaltningens förslag till beslut

1. Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har till Skarpnäcks stadsdelsnämnd remitterat ärendet *Förslag till ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026*. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 18 juli 2023.

Socialnämnden fick i budget för 2022 i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram ett nytt program för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS). Det tidigare ANDT-programmet löpte ut 2021, men har utifrån skrivning i budget för 2022 fortsatt gälla tills dess att ett nytt program är på plats.

Det nya programmet utgår från den skrivelse som regeringen antog i mars 2022: *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022-2025*. Jämfört med tidigare nationell ANDT strategi har området utvidgas till att omfatta spel om pengar. Tobaksområdet har även utökats till att innefatta andra nikotinprodukter.

Stockholms stads program om ANDTS syftar till att lyfta fram utvecklingsområden för staden i ANDTS-relaterade frågor, med det övergripande målet att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt med ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter. Programmet gäller för perioden

2023-2026. Det nya programmet riktar sig till stadens alla invånare och lägger särskilt stor vikt vid att skydda barn och unga från både eget bruk och från att skadas av andras bruk av ANDTS.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning ställer sig positiv till förslaget och föreslår till nämnden att detta tjänsteutlåtande överlämnas som remissvar.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till Skarpnäcks stadsdelsnämnd remitterat ärendet *Förslag till ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026*. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 18 juli 2023.

Övriga remissinsatser är stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, Stockholms Stadshus AB, Södermalms stadsdelsnämnd samt Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.

Ärendet

Socialnämnden fick i budget för 2022 i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram ett nytt program för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS). Det tidigare ANDT-programmet löpte ut 2021, men har utifrån skrivning i budget för 2022 fortsatt att gälla tills dess att ett nytt program är på plats. Det nya programmet utgår från den skrivelse som regeringen antog i mars 2022: *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022-2025*.

Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar (ANDTS) är ett styrdokument som i olika utsträckning omfattar samtliga förvaltningar och bolag. Programmet riktar sig till stadens alla invånare och lägger särskilt stor vikt vid att skydda barn och unga från både eget bruk och från att skadas av andras bruk av ANDTS. Programmet gäller för perioden 2023-2026.

Det övergripande målet för stadens ANDTS-program är att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt med ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter. För att nå det övergripande målet lyfts behov av både ett brett främjande och förebyggande arbete samt ett arbete riktat mot de som behöver stöd för eget eller närståendes skadliga bruk eller beroende. Arbetet ska bedrivas samordnat, kunskapsbaserat och vara av hög kvalitet samt likställt i hela staden.

Det övergripande målet följs av ett antal långsiktiga delmål vars syfte är att minska tillgång, minska efterfrågan eller att reducera skada av användning.

Mål 1: Tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska minska

Mål 2: Barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar

Mål 3: Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller debuterar tidigt med alkohol och spel om pengar ska successivt minska

Mål 4: Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska successivt minska

Mål 5: Personer med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha tillgång till vård och stöd av god kvalitet

Mål 6: Antalet personer som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska minska

Alla nämnder och bolag i staden omfattas i olika utsträckning av programmet, beroende på vad nämnden eller bolaget ansvarar för. Vissa berörs främst utifrån sin roll som arbetsgivare, medan andra berörs av många olika mål, insatsområden och aktiviteter. Arbetet ska ske systematiskt genom samverkan mellan stadens verksamheter, tillsammans med andra myndigheter och civilsamhället, enligt kunskapsbaserade metoder så långt det är möjligt och innefatta tydlig ledning och styrning.

I programmet finns en lägesbilda-beskrivning av användning och skador av ANDTS i Stockholms stad och en beskrivning av arbetet på nationell, regional och lokal nivå. Programmet innehåller även ett avsnitt som beskriver prevention och viktiga perspektiv i det förebyggande arbetet.

Slutligen presenteras ANDTS-programmets operativa avsnitt som är strukturerat i fem delar. En av delarna utgörs av programmets mål och insatsområden som riktas till stadens invånare och resterande fyra delar beskriver organisatoriska förutsättningar för att bedriva ett framgångsrikt ANDTS-förebyggande arbete.

programmet kommer att följas upp årligen utifrån preventionsindex mini (PI mini). Indexet är en storstadsanpassad variant av det nationella preventionsindex som Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) tagit fram med hjälp av frågorna i Folkhälsomyndighetens så kallade länsrapport. PI mini följer strukturen för ANDTS-programmet och behandlar i någon mån alla programmets fem delar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ och familjestöd. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och pensionärsrådet 2023-06-08.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stockholm stads ANDTS-programs övergripande mål är att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt med ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter. För att nå detta lyfts det i förslaget behov av ett brett främjande och förebyggande arbete, samt ett arbete riktat mot de som behöver stöd för eget eller närståendes skadliga bruk eller beroende.

Förvaltningen och specifikt socialtjänsten omfattas i stor utsträckning av programmet. Mycket framgångsrikt arbete bedrivs samtidigt som ytterligare metoder och arbetsätt bedöms behövas för att få en så god effekt som möjligt av det förebyggande arbetet, både nu och över tid. Aktivitetsbilagan är mycket ambitiös och en betydande del av de aktiviteter som återfinns vänder sig till stadsdelsförvaltningarna. Även om många delar ingår i det arbete som redan görs eller som det finns en bas för, som till exempel insatser kopplat till våldsutövare och våldsoffer, kunskapsbaserade vård och stödinsatser, föräldraskapsstöd och uppsökande arbete så finns också tydliga utvecklingsområden. Ett exempel är tillgång till olika datakällor i lägesbilsarbetet. Att använda data som går att sammanställa på aggregerad nivå, bland annat från kartläggningsinstrument som används inom socialtjänsten, är ett utvecklingsarbete för hela staden för att stadsdelsförvaltningarnas datainsamling ska vara lika och jämförbar.

I programmet tydliggörs att stadens verksamheter och förvaltningar behöver lägga resurser på arbetet. Förvaltningen vill lyfta att en hel del av de aktiviteter som görs idag finansieras med riktade stadsbidrag eller olika projektmedel. Det gäller till exempel en del insatser för barn och unga som anhöriga, ett hälsobefrämjande perspektiv på stödet, suicidpreventivt arbete och olika insatser för att färre ska debutera tidigt.

Förvaltningens förebyggande arbete är till stor del beroende av en god samverkan med andra aktörer men även civilsamhället. Andra aktörer och civilsamhället kan till stor del bidra till att uppmärksamma och identifiera de barn, unga och vuxna som är i behov av stöd. Det för i sin tur med sig att förvaltningen på olika sätt tidigt kan motverka narkotika och dopning, reducera medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt minska bruk av tobaks- och nikotinprodukter. Genom att tidigt identifiera riskbeteenden, riskområden samt att hjälpa individer som behöver stöd bidrar det till flera av de mål som beskrivs i förslaget till ANTDS-programmet.

Förvaltningen är positiv till att programmet nämner redan befintliga samverkansforum. Det kan bidra till att förbättra och stärka de strukturer som redan finns, samtidigt om behov av nya strukturer för samverkan kan identifieras. Programmet beskriver på ett tydligt sätt hur i stort sätt allt socialt förebyggande arbete är preventivt vad gäller att motverka problem med alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar. Förvaltningen är av uppfattningen att detta är ytterst relevant att belysa. Samtidigt är det av lika stor vikt att de som behöver stöd för eget eller närståendes skadliga bruk eller beroende utvecklas och förbättras, vilket programmet också belyser. Ytterligare en positiv tydlighet i programmet är att aktiviteterna i flera fall detaljerat beskriver vilka yrkesroller och funktioner som lämpligen kan ansvara för vilka aktiviteter, vilket bidrar till att framhålla hur många verksamheter som berörs av programmets breda ansats och målområden.

Målet om att barn och unga ska skyddas omfattar ett antal insatsområden som genom en mängd aktiviteter lyfter fram barns rättigheter som anhöriga. Där belyses såväl barnets rätt till eget stöd och behovet av att skydda barnet genom att ge stöd till förälder. Intern samordning i kontakt med dessa familjer är central och är i realiteten en beskrivning av grundstenarna i familjeorienterade arbetssätt i socialtjänsten. Förvaltningen är mycket positiv till att programmet belyser dessa arbetssätt och, i aktivitetsbilagan, tar fasta på att barn såväl som föräldrar och familjen gemensamt har behov av stöd och olika sorters stöd. Detta är ett viktigt utvecklingsområde för staden likväl som för socialtjänst, vård och behandling i stort.

Förvaltningen delar slutligen uppfattningen att arbetet med ANDTS relaterade frågor på alla områden ska bedrivas samordnat, kunskapsbaserat, vara av hög kvalitet och likställt i hela staden. Det bedöms programmet bidra till.

Förvaltningen ställer sig sammanfattningsvis positiv till förslaget, och förordar att ANDTS-programmet så som det har delgetts godkänns.

Jämställdhetsanalys

För att uppnå stadens politiska mål för jämställdhet bör konsekvenser för jämställdheten beaktas när förslag och åtgärder presenteras så att såväl flickor och kvinnor som pojkar och män ges jämställda och likvärdiga villkor. Det är en viktig förutsättning för att möjliggöra likvärdig tillgång till stöd oavsett kön.

Förvaltningen gör bedömningen att ANDTS-programmet inte har några negativa konsekvenser för jämställdheten mellan flickor och pojkar eller kvinnor och män. Både män och kvinnors utsatthet vad gäller alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar uppmärksammas i förslaget, och åtgärderna bedöms verka för att alla på lika villkor ska få stöd och hjälp.

Förvaltning föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Karin Bülow
Stadsdelsdirektör

Hanna Jakhammer
Avdelningschef

Bilagor

1. Följebrev Förslag till ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och
2. Framställan - Förslag till ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026
3. Bilaga 1 - ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026
4. Underbilaga 1.2 - Bilaga till programmet: Aktiviteter inom ANDTS-programmets insatsområden
5. Bilaga 2 - Kartläggning av ANDTS-indikatorer i Stockholms stad, 2022, Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning
6. Tjänsteutlåtande - Förslag till ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karin Bülow, Stadsdelsdirektör	2023-05-19
Hanna Jakhammer, Avdelningschef	2023-05-19